
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte juuni 2022

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-470/20**: Veejaam ja Espo (kohtujuristi ettepanek – riigiabi)
- **C-241/21**: Politsei- ja piirivalveamet (kohtujuristi ettepanek – kolmanda riigi kodaniku kinnipidamine)
- **C-599/20**: Baltic Master (eelotsus – tehingu tolliväärtuse määramine)
- **C-817/19**: Ligue des droits humains (eelotsus – broneerimisinfo edastamine ja töötlemine)
- **C-267/20**: Volvo ja DAF Trucks (eelotsus – kahju hüvitamine konkurentsioiguse rikkumise korral)
- **C-51/21**: Aktsiaselts M.V.WOOL (eelotsus – toiduainete mikrobioloogilised kriteeriumid)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- **T-723/20**: Prigozhin vs. nõukogu (tühistamishagi – piiravad meetmed Wagner Groupiga seotud ärimehe suhtes)
- **C-353/20**: Skeyes (eelotsus – lennuliiklusteenus)
- **C-122/21**: Get Fresh Cosmetics (eelotsus – tarbijakaitse)
- **C-673/20**: Préfet du Gers, Institut National de la Statistique et des Études Économiques (eelotsus – liikmesriigis elava UK kodaniku õigused)
- **C-328/20**: komisjon vs. Austria (liikmesriigi kohustuste rikkumine – sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine)
- **C-700/20**: London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited (eelotsus – teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse mittetunnustamise alused)
- **C-72/22 PPU**: M.A. (eelotsus – rahvusvahelise kaitse taotluse esitamine ja isiku kinnipidamine massilise sisserände korral)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-470/20: Veejaam ja Espo (kohtujuristi ettepanek – riigiabi)

Kohtujuristi ettepanek, 2. juunil 2022

Kohtuasi sai alguse Elering AS otsusest, millega keelduti kaebajatele Veejaam ja Espo taastuenergia toetusskeemi alusel toetuse andmisest. Keelduti põhjusel, et taotlejad ei vastanud meie skeemi nõuetele. Riigikohus soovis teada, kas Eesti taastuenergia toetusskeem ja selle alusel toetuste maksmine on kooskõlas ELi riigiabi reeglitega. Riigikohus esitas viis küsimust, millega soovis sisuliselt teada, kas Euroopa Komisjoni poolt heaks kiidetud Eesti toetuskeem vastab EL riigiabi reeglite kohasele „ergutava mõju“ nõudele. Lisaks küsis Riigikohus, kas asjaolu, et perioodil 2015–2017, mil komisjoni hinnangul oli toetusskeemi kohta teavitus tegemata ja seetõttu oli tegemist ebaseadusliku abiga, takistab toetuse taotlejate kaebuste rahuldamist.

Sissejuhatuseks märkis kohtujurist, et selles asjas on palju aspekte, mis kuuluvad ainult liikmesriigi õiguse kohaldamisalasse, kuid pidas siiski oluliseks rõhutada, et oma kaalutusõiguse raames peab liikmesriigi kohus järgima komisjoni 2014. aasta ja 2017. aasta otsuseid.

Vastates esimesele küsimusele leidis kohtujurist, et 2014. aasta suunistes ette nähtud ergutava mõju tingimusega ei ole vastuolus see, et taastuenergia tootja võib taotleda riigiabi pärast seda, kui töö projektiga on käivitunud, kuid seda siiski tingimusel, et kõik muud tingimused komisjoni otsuses, millega abikava siseturuga kokkusobivaks tunnistatakse, on täidetud. Teisele küsimusele vastas kohtujurist, et riigiabi ergutavat mõju ei välista see, kui abi aluseks olev investeering tehti keskkonnaloa tingimuste muutmise tõttu, eelkõige juhul, kus taotleja oleks riigiabi mitteraamimise korral oma tegevuse loa rangemate tingimuste tõttu lõpetanud.

Kolmandale küsimusele vastates tõdes kohtujurist, et olemasoleva abi kestvusaeg on tegur, mis mõjutab komisjoni hinnangut selle abi kokkusobivuse kohta siseturuga. Neil asjaoludel tuleb olemasoleva abi kestvusaja pikendamist pidada olemasoleva abi muutmiseks ja selle puhul on järelikult vastavalt määrusele 2015/1589 (millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad ELTL artikli 108 kohaldamiseks) tegemist uue abiga.

Kohtujurist tegi ettepaneku vastata neljandale ja viiendale küsimusele, et olukorras, kus komisjon otsustab mitte esitada vastuväiteid ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes rakendatud abikavale, on tegevusabi saamiseks õigustatud isikul õigus taotleda abi maksmist komisjoni otsusele eelneva aja eest, eeldusel et riigisisene menetlusõigus seda võimaldab, kuid seda siiski tingimusel, et kõik muud selles otsuses loetletud tingimused on täidetud.

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

C-241/21: Politsei- ja piirivalveamet (kohtujuristi ettepanek – kolmanda riigi kodaniku kinnipidamine)

Kohtujuristi ettepanek, 2. juunil 2022

Moldova kodanik mõisteti Harju Maakohtu 13. oktoobri 2020 otsusega süüdi kehalises väärkohtlemises. Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) lõpetas samal päeval teatisega ennetähtaegselt isiku viisavaba lubatud viibimisaja Eestis. Samal päeval, 13. oktoobril 2020, pidas PPA puudutatud isiku kinni. Kinnipidamise põhjendamisel tõi PPA välja isiku suhtumise toime pandud kuriteosse ja karistusjärgse käitumise, mille põhjal oli alust arvata, et ta võib väljasaatmisest kõrvale hoida, vaatamata tema lubadusele lahkuda. Tallinna Halduskohus lubas 15. oktoobri 2020 määrusega paigutada puudutatud isiku kinnipidamiskeskusesse kuni tema väljasaatmiseni Eestist. Isik vaidlustas selle otsuse ringkonnakohtus. Ta saadeti Eestist välja Moldovasse 23. novembril 2020. Riigikohus küsis Euroopa Kohtult, kas direktiivi 2008/115/EÜ (ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel) tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigid võivad kinni pidada kolmanda riigi kodaniku, kelle puhul esineb reaalne oht, et ta paneb vabaduses viibides enne väljasaatmist toime kuriteo, mille uurimine ja mille eest karistamine võib oluliselt raskendada väljasaatmise läbiviimist.

Kohtujurist nõustus kõigi menetlusosalistega, et tagasisaatmisdirektiivis (direktiiv 2008/115) ei ole ammendavalt sätestatud alused, mis lubavad kinni pidada isikut, kelle suhtes on algatatud tagasisaatmismenetlus. Järelikult on liikmesriikidel vabadus tugineda muudele kui direktiivi 2008/115 artikli 15 lõikes 1 osutatud kinnipidamise alustele ja määratleda nende kohaldamise kriteeriumid, tingimusel et need vastavad selle direktiivi eesmärkidele. See tähendab, et liikmesriigid võivad täiendada direktiivi 2008/115 artikli 15 lõike 1 sätteid, nähes ette muud seaduses täpselt määratletud kinnipidamise alused, mis põhinevad objektiivsetel, konkreetsetel, reaalsel ja olemasolevatel asjaoludel.

Kohtujurist leidis, et **õiguskindluse põhimõttega ei oleks kooskõlas lubada, et ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku kinnipidamise võiks otsustada ebatäpsetel alustel, mis ei põhine objektiivsetel kriteeriumidel, mis on ette nähtud siduvas aktis ja mille kohaldamine on ettenähtav**. Seetõttu ei ole väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 15 lõike 2 esimene lause piisav õiguslik alus kinnipidamise põhjendamiseks.

Kohtujurist tunnistas, et praktikas ei ole kerge määratleda seaduses konkreetseid kriteeriume, kuid tema arvates peaks liikmesriikidel olema võimalik sellised raskused ületada nii karistusõigusliku kui ka sotsiaalse järelevalve abil.

Seega järeldas kohtujurist, et tagasisaatmisdirektiiviga on vastuolus see, kui ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku kinnipidamine võib olla põhjendatud vajadusega tagada tulemuslik väljasaatmine, kui puudub õigusnorm, mis vastaks selguse, ettenähtavuse, kättesaadavuse ning eelkõige omavoli vastu kaitsmise nõuetele, nähes ette, et see kinnipidamine võib olla põhjendatud vajadusega vältida kuriteo toimepanemist.

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

C-599/20: Baltic Master (eelotsus – tehingu tolliväärtuse määramine)

Euroopa Kohtu otsus, 9. juunil 2022

Baltic Master importis aastatel 2009–2012 Leedusse eri kogustes Malaisiast pärit kliimaseadmete osi. Leedu tolliasutus leidis, et Baltic Masteri deklareeritud tehinguväärtust ei saa aktsepteerida, sest viimati nimetatut ja müüjat tuleb tolliväärtuse määramisel pidada ärisuhete laadi tõttu seotud isikuteks. Seetõttu määras Leedu tolliasutus kauba tolliväärtuse vastavalt määruse nr 2913/92 (ühenduse tolliseadustik) artiklile 31, võttes muu hulgas imporditud kauba tolliväärtuse kindlaksmääramisel aluseks tehinguandmed ühe teise äriühingu poolt sama nimetuse ja sama TARIC-koodi all imporditud sama tootja kauba kohta. Leedu kohus küsis, kas ostjat ja müüjat tuleb pidada omavahel seotuks olukorras, kus puuduvad dokumendid, et sellist seost tõendada, kuid tehingute sõlmimise asjaolud viitavad *de facto* kontrolli olemasolule.

Sissejuhatuses märkis Euroopa Kohus, et tolliväärtuse määramist käsitlevate liidu õigusnormide eesmärk on kehtestada õiglane, ühetaoline ja erapooletu süsteem, mis välistab suvalise või fiktiivse tolliväärtuse kasutamise. Seetõttu **on üldjuhul imporditud kauba tolliväärtus selle tehinguväärtus ehk tegelikult makstud või makstav hind, isegi kui see hind on suurus, mida võib olla vaja korrigeerida, et vältida suvalise või fiktiivse tolliväärtuse määramist**. Samas lubab ühenduse tolliseadustik mitte lähtuda kauba tehinguväärtusest, kui on täidetud kaks kumulatiivset tingimust: ostja ja müüja on ühenduse tolliseadustiku tähenduses seotud ja tehinguväärtus ei ole tolliväärtuse määramiseks aktsepteeritav.

Isikuid võib pidada seotuks üksnes siis, kui nad on rakendusmääruse (määrus nr 46/1999) artikli 143 lõikes 1 ammendavalt loetletud olukorras. Mis puudutab isikutevahelist seost nende seisundi tõttu äripartneritena, siis see välistab igasuguse *de facto* seotuse. Mis puudutab isikuid, kes on üksteisega seotud juhul, kui üks neist otseselt või kaudselt kontrollib teist või kolmas isik kontrollib mõlemaid, siis sellises olukorras saab eristada ühelt poolt *de jure* ja teiselt poolt *de facto* kontrolli. *De jure* kontrollisuhet saavad tõendada vaid dokumendid. *De facto* kontrollisuhetes saab ostjat ja müüjat pidada seotuks olukorras, kus tehingute sõlmimise asjaolud ei ole objektiivsete tõendite põhjal käsitatavad viitavana mitte üksnes sellele, et ostja ja müüja vahel on tihedusaldussuhe, vaid ka sellele, et üks neist saab kehtestada teisele piiranguid või teda suunata või kolmas isik saab mõlemat selliselt kontrollida. Selle aga peab kindlaks tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus. **Kui kohus leiab, et ostja ja müüja ei ole seotud, siis tuleb tolliväärtus põhimõtteliselt määrata tehinguväärtuse alusel, mitte mõnel muul hindamismeetodil**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-817/19: Ligue des droits humains (eelotsus – broneerimisinfo edastamine ja töötlemine)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 21. juunil 2022

Belgia mittetulundusühing pöördus kohtusse väitega, et Belgia broneeringuinfo seadus, mis näeb ette lennureisijate andmete kogumise ja töötlemise, riiab õigusvastaselt põhiõigust eraelu puutumatusel ja isikuandmete kaitsele ning on vastuolus isikute liikumisvabadusega. Belgia konstitutsioonikohus esitas Euroopa Kohtule küsimused, mis puudutasid eelkõige direktiivi (EL) 2016/68 (broneeringuinfo direktiiv) ja direktiivi 2004/82/EÜ (eelteabedirektiiv) kooskõla EL õiguse, sealhulgas põhiõiguste hartaga.

Euroopa Kohus leidis, et **broneeringuinfo edastamist, töötlemist ja säilitamist võib pidada piiratuks sellega, mis on rangelt vajalik terroriaktide ja raskete kuritegude vastu võitlemiseks, tingimusel, et broneeringuinfo direktiivis sätestatud volitusi tõlgendatakse kitsalt**. Sellega seoses esitas kohus hulga täpsustusi: süsteem tohib hõlmata ainult selgelt identifitseeritavat teavet; peab olema piiratud terroriaktide ja raskete kuritegudega võitlemise eesmärgiga, millel on vähemalt kaudne objektiivne seos reisijate lennutranspordiga; kui laiendada süsteemi kõikidele või osale ELi-sisestele lendudele, peab piirduma üksnes rangelt vajalikuga ning see peab olema allutatud kohtulikule või sõltumatu haldusasutuse kontrollile; eelhindamisel ei tohi kasutada iseõppivaid tehisintellekti tehnoloogiaid; automaattöötlemisele peab kehtestama objektiivsed läbivaatamiskriteeriumid; hiljem võib broneeringuinfot edastada üksnes uute asjaolude ja objektiivsete tegurite põhjal.

Lisaks otsustas kohus, et nimetatud direktiivi kohaselt kogutud broneeringuandmeid ei või töödelda muudel eesmärkidel kui need, mis on sõnaselgelt nimetatud direktiivis. Samuti **ei või neid andmeid säilitada viis aastat, kui see säilitamine on üldine ja seda kohaldatakse vahet tegemata kõigi lennureisijate suhtes**. Seevastu kõikide lennureisijate broneeringuinfo säilitamine esialgse **kuuekuulise ajavahemiku** jooksul, mille suhtes kohaldatakse kõnealuse direktiiviga kehtestatud süsteemi, ei näi Euroopa Kohtu hinnangul põhimõtteliselt väljuvat rangelt vajaliku piiridest. Viimaseks leidis kohus, et liidu õigusega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis terroriaktide ja raskete kuritegude vastu võitlemise eesmärgil näevad olukorras, kus asjaomast liikmesriiki ei ähvarda **tõeline ja vahetu või ettenähtav terrorioht**, ette süsteemi, milles lennuettevõtjad ja reisikorraldajad peavad edastama ja pädevad asutused töötleva kõikide sellest liikmesriigist väljuvate, sinna saabuvate või seda läbivate ELi-siseste lendude ja muude transpordivahenditega toimuvate liidusiseste vedude broneeringuinfot.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-267/20: Volvo ja DAF Trucks (eelotsus – kahju hüvitamine konkurentsioiguse rikkumise korral)

Euroopa Kohtu otsus, 22. juunil 2022

Veootootjad AB Volvo ja DAF Trucks N.V. rikkusid 1997. aasta jaanuarist kuni 2011. aasta jaanuarini ELTL artiklit 101, sest olid osalised Euroopa Liidu peamisi veootootjaid hõlmavas kartellis. Kõnealuse rikkumise tuvastas Euroopa Komisjon oma 19. juuli 2016 otsusega, mis avaldati Euroopa Liidu Teatajas 6. aprillil 2017.

Kuna RM oli aastatel 2006 ja 2007 ostnud veootootjatelt kokku kolm veoautot ja kandis viimaste konkurentsioiguse rikkumisest tingitud kahju, esitas RM 1. aprillil 2018 veootootjate vastu kahju hüvitamise nõude. Hispaania kohus küsis eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtult tõlgendust direktiivi 2014/104/EL (millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral) artiklite kohta, mis käsitlesid hagide aegumistähtaegu ja direktiivi ajalist kohaldatavust. Hispaania kohtu kahtlused tekkisid asjaolust, et konkurentsioiguse rikkumine oli toimunud enne direktiivi jõustumist, kuid hageja esitas kahjunõude pärast direktiivi ülevõtmist riigisisisesse õigusesse.

Euroopa Kohus selgitas esiteks, et direktiivis sätestatud hagide esitamise aegumistähtajad on olemuselt materiaalsoiguse normid, mida ei saa kohaldada tagasiulatavalt. Kohus lisas siiski, et põhikohtuasjas sai hageja konkurentsioiguse rikkumisest ja kahju tekkimisest piisava täpsusega teada 6. aprillil 2017, mil avaldati komisjoni vastav otsus. Kuna selleks päevaks pidid liikmesriigid olema direktiivi üle võtnud, **siis kohalduvad põhikohtuasjas direktiivi sätted, mis reguleerivad hagide esitamise aegumistähtaega.**

Euroopa Kohus selgitas teiseks, et direktiivi säte, mis annab liikmesriikide kohtutele õiguse hinnata kahju suurust, on menetlusnorm, mis on käesoleval juhul kohaldatav. Euroopa Kohus leidis seevastu, et direktiivi säte, mis käsitleb kahju tekkimise eeldust, on materiaalsoigusnorm, mida ei saa kohaldada tagasiulatavalt. Kuna konkurentsioiguse rikkumine leidis põhikohtuasjas aset enne direktiivi ülevõtmist liikmesriigi õigusesse, siis leidis Euroopa Kohus, **et direktiivi säte kahju tekkimise eelduse kohta ei ole põhikohtuasjas kohaldatav.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-51/21: Aktsiaselts M.V.Wool (eelotsus – toiduainete mikrobioloogilised kriteeriumid)

Euroopa Kohtu otsus, 30. juunil 2022

Põllumajandus- ja Toiduamet tegi kaks ettekirjutust, millega kohustas Aktsiaseltsi M. V. Wool peatama toodangu edasise käitlemise kalatööstustes ja kutsuma turult tagasi kogu partii kalatooteid.

Ettekirjutuse põhjenduseks oli asjaolu, et M. V. Wool toodetest võetud proovides tuvastati patogeenne bakter, mis võib põhjustada listerioosi.

Tallinna halduskohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, milles soovis teada, milline määruse nr 2073/2005 (toiduainete mikrobioloogiliste kriteeriumide kohta) I lisas kehtestatud toiduohutuskriteerium kohaldub antud juhul turule viidud valmistoidu suhtes. Konkreetsemalt küsis halduskohus, kas siis, kui toidukäitleja ei ole suutnud pädevale asutusele piisavalt tõendada, et bakteri sisaldus valmistoidus jääb toote kõlblikkusaja jooksul alla määruses sätestatud piirmäära, tuleb pädeval asutusel kohaldada nn nulltolerantsi kriteeriumit, mille järgi bakterit ei tohi üldse leiduda 25 grammis analüüsitud tootes.

Euroopa Kohus selgitas, et kui toidukäitleja ei ole suutnud pädevale asutusele piisavalt tõendada, et toiduained jäävad kogu oma kõlblikkusaja jooksul määruses 2073/2005 kehtestatud piirmäära sisse, **peab toidukäitleja hoiduma nende toodete turuleviimisest.** Kuna määrus nr 2073/2005 ei reguleeri, milliseid meetmeid võib pädev asutus võtta pärast seda, kui toit on määruses kehtestatud kriteeriume rikkudes turule viidud, **siis ei saa sellele määrusele tuginedes kohaldada nn nulltolerantsi kriteeriumi.**

Euroopa Kohus lisas siiski, et määruse nr 178/2002 (millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused) järgi võivad liikmesriigi pädevad asutused võtta **asjakohaseid meetmeid, et kehtestada piirangud toidu turuleviimisele või taotleda selle turult kõrvaldamist, kui selle toidu ohutuses on objektiivselt põhjus kahelda.** Euroopa Kohus järeldas, et seetõttu võis nulltolerantsi kriteeriumi kohaldamine antud juhul kujutada endast asjakohast meetet määruse nr 178/2002 tähenduses.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

T-723/20: Prigozhin vs. nõukogu (tühistamishagi – piiravad meetmed Wagner Groupiga seotud ärimhe suhtes)

Üldkohtu otsus, 1. juunil 2022

Sõjalise eraettevõttega **Wagner Group** seotud Venemaa ärimhees Yevgeniy Viktorovich Prigozhin lisati pärast Liibüas toimunud raskeid inimõiguste rikkumisi Euroopa Liidu Nõukogu rakendusotsuse (ÜVJP) 2020/1483 ja rakendusmääruse (EL) 2020/1481 loeteludesse isikutest, kelle suhtes rakendatakse piiravaid meetmeid. Tema nimi säilitati nimekirjas otsusega (ÜVJP) 2021/1251 ja rakendusmäärusega 2021/1241 (seoses olukorraga Liibüas). Prigozhin esitas Üldkohtule hagi, milles palus tema suhtes kehtestatud piiravad meetmed tühistada. Üldkohus ei rahuldanud ärimhe hagi.

Üldkohus leidis, et nõukogu otsustega võetud meetmed on põhjendatud ja nende aluseks olevad konkreetsed, täpsed ja ühtelangevad tõendid osutavad Prigozhini ja Wagner Groupi raketetele tihedatele sidemetele. Prigozhini kohta esitatud tõendipakett oli põhjalik, täpne ja mitmekülgne ning sellest sai selgelt järeldada, miks nõukogu tema suhtes piiravaid meetmeid kehtestas. Ka ÜRO eksperdirühma aruanne Liibüa kohta kinnitas Wagner Groupi olemasolu, tegutsemist ja tegevuspiirkondi, mille hulgas on Ukraina, Süüria, Liibüa ja Kesk-Aafrika Vabariik. Nõukogu oli Üldkohtu hinnangul järginud ärimhe kaitseõigusi ega olnud piirava meetme kehtestamisel oma võimu kuritarvitanud. Üldkohus rõhutas, et igal piiraval majanduslikul või finantsmeetmel on isiku õigustele kahjulik mõju, kuid vaatamata sellele, et põhiõiguste kaitse on EL õigusaktide õiguspärasuse eeldus, tuleb silmas pidada nende **põhiõiguste eesmärki ühiskonnas**. Nende õiguste kasutamist võib piirata, kui **piirangud vastavad EL üldise huvi eesmärkidele ega kujuta oma eesmärgi seisukohast liigset ja lubamatut sekkumist, mis kahjustaks sel moel tagatud õiguste sisu**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#) (inglise keeles).

C-353/20: Skeyes (eelotsus – lennuliiklusteenus)

Euroopa Kohtu otsus, 2. juunil 2022

Belgia määras vastavalt määrusele nr 550/2004 (aeronavigatsiooniteenuste osutamise kohta ühtses Euroopa taevas) riigi osalusega sõltumatu äriühingu Skeyesi lennuliiklusteenuste osutajaks Belgia õhuruumis. 2019. aasta veebruarist maini sulges Skeyes Belgia õhuruumi mitmel korral töötajate puuduse tõttu. Seoses õhuruumi sulgemisega 16. mail, otsustas Ryanair, kes opereerib Belgia lennujaamade kaudu, esitada nõude kohtule, et kohustada Skeyesi lennuliiklust tagama. Belgia halduskohus rahuldas Ryanairi nõude. Skeyes vaidlustas seejärel halduskohtu otsuse. Belgia kohus küsis, kas määrus nr 550/2004 annab lennuettevõtjatele liikmesriigi kohtutes õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile lennuliiklusteenuste osutaja vastu, eesmärgiga kohtulikult kontrollida lennuettevõtjatele delegeeritud avalike teenuste osutamise kohustuse väidetavaid rikkumisi. Lisaks

küsis kohus, kas eelnimetatud määrust tuleb tõlgendada nii, et see välistab ettevõtlusvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõttele tuginemise ning konkurentsieeskirjade kohaldamise selliste aeronavigatsiooniteenuste osutamise suhtes, mis on seotud avaliku võimu ülesannete täitmisega.

Sissejuhatuses märkis Euroopa Kohus, et vastavalt määrusele nr 550/2004 tuleb lennuettevõtjaid kui õhusõidukite käitajaid määratleda kui õhuruumi kasutajaid. Määruse nr 550/2004 alusel on õhuruumi kasutajal nagu Ryanair teatud õigused ning teda tuleb käsitada isikuna, kelle õigusi võib lennuliiklusteenuste osutaja õhuruumi sulgemise otsus kahjustada. Euroopa Kohus tuletas meelde, et igapähe, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile. Kohus selgitas, et liidu õiguse kohaselt on liikmesriigil võimalus valida, kas anda teatud vaidluse läbivaatamise pädevus halduskohtule või tsiviilkohtule või isegi mõlemale kohtule. **Kohus leidis, et määrust nr 550/2004 tuleb tõlgendada nii, et see annab lennuettevõtjatele liikmesriigi kohtutes õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile lennuliiklusteenuste osutaja vastu, võimaldades kohtulikult kontrollida lennuliiklusteenuste osutajale delegeeritud avalike teenuste osutamise kohustuse väidetavaid rikkumisi.**

Kohus selgitas veel, et kuigi aeronavigatsiooniteenuste osutamine on seotud avaliku võimu teostamisega, mis lubab liikmesriikidel määrata lennuliiklusteenuse osutaja konkurentsieeskirju järgimata, ei tähenda see, et õhuruumi kasutajatelt võetaks samas võimalus tugineda transporditeenuste osutamise vabadusele ja ettevõtlusvabadusele. Kohus tuletas ka meelde, et ettevõtlusvabadus ei kujuta endast absoluutset õigust ning avalik võim võib kehtestada majandustegevuse piirangud üldistest huvidest lähtuvalt. **Kohus leidis seega, et määrus nr 550/2004 välistab EL toimimise lepingus ette nähtud konkurentsieeskirjade kohaldamise selliste aeronavigatsiooniteenuste osutamisele, mis on seotud selles määruses ette nähtud avaliku võimu ülesannete täitmisega, kuid ei välista EL toimimise lepingust ja hartast tulenevate selliste eeskirjade kohaldamist, mis annavad õhuruumi kasutajatele sellised õigused ja vabadused nagu transporditeenuste osutamise vabadus ja ettevõtlusvabadus.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-122/21: Get Fresh Cosmetics (eelotsus – tarbijakaitse)

Euroopa Kohtu otsus, 2. juunil 2022

Get Fresh Cosmetics on Inglismaal asutatud ettevõtte, mis toodab kosmeetikatooteid, näiteks vannipomme. Toodete turustamine toimub veebisaidi kaudu Leedus. Tarbijakaitseamet kontrollis asjaomaste toodete vastavust määrusele nr 1223/2009 (kosmeetikatoodete kohta) ja tooteohutuse seaduse nõuetele. Kontrolliaruande alusel sedastas amet, et tooted ei vastanud määrusega nr 1223/2009 ette nähtud nõuetele, imiteerides välimuse, lõhna, kuju ja suuruse poolest toiduaineid ning seeläbi ohustades eksitava välimuse tõttu tarbijate, eriti laste ja eakate inimeste turvalisust või tervist. Ettevõtte viitas direktiivile 87/357 (tervist või turvalisust ohustavaid eksitava välimusega tooteid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) ja väitis, et tarbijakaitseamet oleks pidanud laboratoorsete testide ja katsete abil kindlaks tegema, kas vannipommid põhjustavad suhupaneku, imemise või allaneelamise korral mürgistuse ohu. Leedu kohus küsis, kas direktiiv 87/357 kohustab toodete ekslikkust ja ohtlikkust tõendama objektiivsete ja põhjendatud andmetega.

Euroopa Kohus märkis, et direktiivi 87/357 kohaldatakse toodete suhtes, mille välimatus on eksitav ja mis ohustavad tarbijate turvalisust või tervist. Kohus märkis, et direktiivi sätted ei nõua eksitava välimusega toodete ohtlikkuse presumptsiooni kehtestamist ega pane liikmesriigi ametiasutusele kohustust objektiivsetele ja põhjendatud andmetele tuginedes tõendada ohu tekkimist.

Kohus leidis, et toiduks sobimatute toodete, mida tarbijad, eelkõige lapsed, võivad ekslikult omaduste poolest pidada toiduaineteks, tarbimisest tulenevaid ohte ei pea tõendama objektiivsete ja põhjendatud andmetega. Liikmesriigi pädevad asutused peavad siiski juhtumipõhiselt hindama, kas toode vastab direktiivis loetletud tingimustele, ja põhjendama, et see on nii.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-673/20: Préfet du Gers, Institut National de la Statistique et des Études Économiques (eelotsus – liikmesriigis elava UK kodaniku õigused)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 9. juunil 2022

UK kodanik EP elas alates 1984. aastast Prantsusmaal. Pärast UK väljaastumislepingu jõustumist 1. veebruaril 2020 kustutati EP Prantsusmaal valijate nimekirjadest. Seetõttu ei antud talle luba osaleda 15. märtsil 2020 Prantsusmaal toimunud kohalikel valimistel. EP pöördus kohtusse ning väitis, et selline liidu kodaniku staatuse kaotamine on diskrimineeriv ja rikub tema liikumisvabadust. EP lisas, et tal ei ole enam hääletamis- ega kandideerimisõigust ka UK-s, sest UK-s kehtib reegel, mille kohaselt ei ole UK kodanikul, kes on elanud välismaal üle 15 aasta, enam õigust osaleda selle riigi valimistel.

Prantsusmaa kohus küsis eelotsusetaotlusega sisuliselt, kas pärast UK väljaastumist Euroopa Liidust ei ole liikmesriigis elavatel UK kodanikel enam liidu kodaniku staatust ega õigust oma elukohaliikmesriigi kohalikel valimistel hääletada ja kandideerida isegi siis, kui neil ei ole õigust hääletada ka UK-s korraldatavatel valimistel.

Euroopa Kohus selgitas, et liidu kodakondsus eeldab mõne liikmesriigi kodakondsuse omamist. **Kuna UK kodanikud on 1. veebruarist 2020 kolmanda riigi kodanikud, ei ole neil alates sellest kuupäevast enam liidu kodaniku staatust. Järelikult ei ole neil enam õigust hääletada ja kandideerida oma elukohaliikmesriigi kohalikel valimistel, v.a juhul kui see liikmesriik otsustab neile sellise õiguse anda.** UK-s kehtestatud 15 aasta reegel on aga valik, mille UK ise on teinud ning mille tagajärgi liikmesriikide kohtud ei pea analüüsima. Euroopa Kohus lisas, et liidu aluslepingu diskrimineerimist keelav säte ei ole käesoleval juhul kohaldatav, sest liikmesriikide kodanikke ja kolmandate riikide kodanikke võib erinevalt kohelda.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-328/20: Komisjon vs. Austria (liikmesriigi kohustuste rikkumine – sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine)

Euroopa Kohtu otsus, 16. juunil 2022

Euroopa Komisjon teavitas 2019. aastal Austriat, et Austrias kehtestatud mehhanism, millega kohandati lastega töötajatele antavate perehüvitiste ning sotsiaalsete ja maksusoodustuste suurust vastavalt hinnatasemele liikmesriigis, kus lapsed alaliselt elavad, on vastuolus määrusega nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta). Määruse kohaselt ei või rahalisi hüvitisi mingil viisil vähendada asjaolu tõttu, et pereliikme, näiteks lapse elukoht on teises liikmesriigis. Kuna kohandamismehhanism mõjutas peamiselt teistest liikmesriikidest pärinevaid töötajaid, oli komisjoni hinnangul tegemist ka kaudse diskrimineerimisega, mis on vastuolus määruses nr 492/2011 (töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires) ette nähtud võrdse kohtlemise põhimõttega. Austria esitatud vastused Komisjoni ei veennud, misjärel esitas Komisjon liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi Euroopa Kohtusse.

Euroopa Kohus meenutas, et määruse nr 883/2004 artikliga 67 on loodud põhimõte, et isik võib nõuda perehüvitisi pereliikmete eest, kes elavad muus liikmesriigis kui hüvitiste maksmiseks pädev liikmesriik, just nagu nad elaksid viimati nimetatud liikmesriigis. Kohus selgitas, et liikmesriigi makstavad perehüvitised töötajatele, kelle pereliikmed elavad selles liikmesriigis, peavad määruse nr 883/2004 alusel **olema rangelt võrdväärsed perehüvitistega, mida saavad töötajad, kelle pereliikmed elavad teises liikmesriigis**. Samas märkis kohus, et kehtestatud võrdsustamise põhimõte ei ole absoluutne, kuna juhul, kui õigus saada hüvitisi on tekkinud eri liikmesriikide õigusaktide alusel, kohaldatakse määruses ette nähtud kattumisvastaseid eeskirju. **Kohus lisas, et määrusega hõlmatud töötajatele makstavate hüvitiste majandusliku väärtuse analüüsimisel ei tule keskenduda mitte ostujõule ja hinnatasemele asjaomaste isikute elukohariigis, vaid makstavate hüvitiste suurusele.**

Määruse nr 492/2011 osas selgitas kohus, et elukoha alusel eristamine, mis võib kahjustada peamiselt teiste liikmesriikide kodanikke, on kodakondsusel põhinev kaudne diskrimineerimine, mida saab lubada ainult juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud. Selline kaudne diskrimineerimine oleks põhjendatud juhul, kui see oleks taotletava õiguspärase eesmärgi saavutamise tagamiseks sobiv ega läheks kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik. **Euroopa Kohtu hinnangul ei olnud Austria väited kohandamismehhanismi eesmärgi osas põhjendatud. Seega leidis kohus, et Austria on rikkunud määruseid nr 883/2004 ja nr 492/2011.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-700/20: London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited (eelotsus – teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse mittetunnustamise alused)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 20. juunil 2022

Novembris 2002 uppus Hispaania ranniku lähistel naftatanker M/T Prestige, tekitades ulatusliku keskkonnareostuse ja -kahju. Lisaks tõi see kaasa kindlustusandjate ja Hispaania riigi vahel pika vaidluse, mida lahendati kahes liikmesriigis kahe eri menetluse kaudu, milles tehti kaks kohtuotsust: ühe tegi Hispaania ja teise UK kohus, kelle otsusega korraldati samas riigis samade poolte vahel varem tehtud vahekohtuotsust. Hispaania taotles seejärel määruse nr 44/2001 (kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades) alusel Hispaanias tehtud kohtuotsuse tunnustamist UK-s ning see taotlus oli edukas. Kõnealuse taotluse rahuldamise otsuse peale esitati apellatsioonkaebus eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Euroopa Kohus leidis, et vahekohtuotsust sisuliselt kordav kohtuotsus kuulub määruses nr 44/2001 vahekohtu menetluse kohta sätestatud välistamise alla ja sellele ei laiene liikmesriikidevahelise vastastikuse tunnustamise võimalus. Samas märkis Euroopa Kohus, et niisugust kohtuotsust võib käsitada otsusena selle määruse artikli 34 punkti 3 tähenduses, mis võib takistada riigis, kus see tehti, sellise otsuse tunnustamist, mille on teinud teise liikmesriigi kohus, kui see on kõnealuse kohtuotsusega vastuolus.

Teisiti on see Euroopa Kohtu hinnangul siiski juhul, kui vahekohtu otsus, mis on sellele kohtuotsusele aluseks, tehti sellistel asjaoludel, mille esinemisel ei olnud lubatud teha määruse nr 44/2001 sätteid ja peamisi eesmärke järgides selle kohaldamisalasse kuuluvat kohtuotsust. Euroopa Kohus leidis, et põhikohtuasjas käsitletava vahekohtu otsuse sisu ei oleks saanud olla määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse kuuluva kohtuotsuse ese, ilma et eirataks määruse kahte põhireeglit, nimelt esiteks kindlustuslepingus sisalduva vahekohtu kokkuleppe suhtelist mõju ja teiseks *lis pendens*'i sätteid.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-72/22 PPU: M.A. (eelotsus – rahvusvahelise kaitse taotluse esitamine ja isiku kinnipidamine massilise sisserände korral)

Euroopa Kohtu otsus, 30. juunil 2022

2. juulil 2021 kuulutas Leedu terves riigis välja hädaolukorra ning 10. novembril riigi teatud osades erakorralise seisukorra, et tulla toime rändajate massilise sissevooluga Valgevenest. 17. novembril peeti Poolas kinni Leedu piiri ebaseaduslikult ületanud kolmanda riigi kodanik M. A. Ta anti üle Leedu piirivalveametile, kes esitas kohtule taotluse tema kinnipidamiseks õigusliku seisundi

kindlaksmääramiseni kuni kuueks kuuks. Kohtuistungil avaldas ta rahvusvahelise kaitse saamise soovi. Kohus andis loa teda kinni pidada lõpliku õigusliku seisundi väljaselgitamiseni kuni kolm kuud, sest tuvastas põgenemisohu ja leidis, et varjupaigataotluse menetlemine ei olnud isiku kinnipidamiseta võimalik. M. A. kaebas selle otsuse edasi. Kõrgema kohtu menetluses kordas ta varjupaiga saamise soovi ja väitis, et oli Leedu piirivalveametile juba 20. novembril kirjaliku varjupaigataotluse esitanud. Piirivalveametil selle kohta andmeid ei olnud. 24. jaanuaril 2022 esitas M. A. piirivalveametile kirjaliku varjupaigataotluse, mis edastati migratsiooniametile.

Migratsiooniamet jättis selle taotluse läbi vaatamata, sest M. A. ei olnud taotlust esitanud kooskõlas massilist sisserännet käsitlevate sätetega ega viivitamatult. Nimelt näeb Leedu välismaalaste seadus sõjaseisukorra ja erakorralise seisukorra puhul ette, et Leedus saab kolmanda riigi kodanik esitada rahvusvahelise kaitse taotluse piiripunktides, transiiditsoonis ja *seadusliku riiki sisenemise* korral migratsiooniametile ning et teda võib kinni pidada ainuüksi ebaseaduslikult riiki sisenemise ja seal ebaseaduslikult viibimise tõttu. Leedu kohus esitas eelotsusetaotluse, et välja selgitada, kas Leedu õigus on kooskõlas direktiiviga 2013/32/EL (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta) ja direktiiviga 2013/33/EL (millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded).

Euroopa Kohtu hinnangul on Leedu välismaalaste seadus **EL õigusega vastuolus**. Kohus rõhutas, et **igal kolmanda riigi kodanikul on õigus esitada liikmesriigi territooriumil rahvusvahelise kaitse taotlus olenemata sellest, kuidas ta riiki sisenes**. Leedu riigisisene õigusnorm aga takistab harta artikliga 18 tagatud varjupaigaõiguse tegelikku kasutamist. Niisugust varjupaigataotluse esitamise õiguse piirangut ei saa õigustada ka üldise viitega avaliku korra või sisejulgeoleku kahjustamisele, mis on tingitud kolmandate riikide kodanike massilisest sissevoolust. Lisaks viitas kohus sellele, et kolmanda riigi kodaniku kinnipidamise tingimused on sätestatud direktiivis 2013/33/EL ning nende järgi ei saa kinnipidamise aluseks olla üksnes asjaolu, et isik sisenes ebaseaduslikult riiki. Küsimuses, kas riikliku julgeoleku või avaliku korra kaitsmise eesmärk võib massilise sisserände olukorras õigustada ebaseaduslikult riiki sisenenud isikute kinnipidamist, selgitas kohus, et **tuvastatud peab olema, et isiku konkreetne käitumine kujutab endast tõelist vahetut ja piisavalt tõsist ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi või liikmesriigi julgeolekut**. Niisuguse ohu olemasolu ei saa tuletada üksnes sellest, et varjupaigataotleja sisenes riiki ebaseaduslikult.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).